

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД З ПРЕДМЕТА «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ВИМІРАХ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

Бібік Н. М.,

*доктор педагогічних наук, дійсний член НАПН України,
головний науковий співробітник відділу початкової освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Нова реальність породжує запит на спеціальне науково-методичне супроводження навчального процесу, несуперечливого за змістом, яке охоплює відповідність форм, технологічних процедур, заходів, спрямованих на вияв та формування ключових і предметних компетентностей учнів.

Помічено: поява комплектів, додаткових матеріалів для диференціації навчального процесу, тестового та інших видів контролю, поурочних розробок спонукають учителів до пасивного очікування готових рекомендацій, методичних настанов.

У нашому випадку **інноваційним** стає науково-методичний **супровід**, який на відміну готових для використання рішень передбачає спеціальний вид допомоги суб'єкту, спрямований на запобігання та подолання проблем професійної діяльності.

Суттєвою ознакою такої допомоги є партнерська суб'єкт-суб'єктна взаємодія, надання можливостей для співтворчості учасників навчального процесу.

Ефективність такого виду супроводження комплексів науково-методичного забезпечення обґрунтовано в працях Кодлюк Я. П., Савченко О.Я., апробовано авторами підручників, навчально-методичних посібників Інституту педагогіки НАПН України в процесі моніторингу впровадження напрацювань (Бурда М. І., Буринська Н.М., Величко Л.П., Головка М. В., Гупан Н. М., О. В. Онопрієнко, О.М. Топузов), що дало змогу обґрунтувати структуру цього процесу, визначити його етапність, форми презентації, засоби доведення ефективності.

Як відомо, інновації завжди визрівають в надрах наявних суперечностей. Такими **суперечностями**, у межах досліджуваного процесу встановлено:

- розрив у часі між темпами теоретико-методологічних напрацювань в сфері компетентісно орієнтованої освіти і розробленням відповідного навчально-методичного супроводу;
- неузгодженість між цілями забезпечення компетентісного підходу і їх реалізацію на рівні навчального предмета;
- невідповідність теоретичного обґрунтування компетентісного підходу в навчанні і якості ресурсного забезпечення цього процесу;
- випереджувальним характером упроваджень навчально-методичного ресурсу в практику роботи і підготовкою вчителя у ВНЗ, яка нерідко перебуває в фарватері шкільних перетворень.

Зазначимо, що вихідною умовою для переорієнтації навчання на компетентісні засади є врахування специфіки предмета і провідної діяльності, яку він забезпечує. З цього погляду опрацьовувались теоретичні засади предмета «Я досліджую світ»: його цільове призначення мета, завдання, змістові і процесуальні характеристики.

На нормативному рівні зміст предмета узгоджено також з Європейським напрямом реформування освіти в Україні, зокрема, дискрипторами (описами) вимог до кінцевих результатів початкової освіти на засадах компетентісного підходу.

Відзначимо, що зміст і методика предмета «Я досліджую світ» у сучасному варіанті ґрунтуються на компетентісному підході як ключовому напрямі побудови освітньої системи України. З урахуванням напрацювань у цій сфері виформувалось розуміння компетентності як інтегрованого результату освіти, присвоєного особистістю, що передбачає зміщення акцентів з накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок на формування і розвиток умінь діяти, застосовувати досвід в проблемних умовах(коли, наприклад, неповні

дані умови задачі, дефіцит інформації про щось, обмаль часу для розгорненого пошуку відповіді; коли невідомі причиновонаслідкові зв'язки, коли не спрацьовують типові варіанти рішення тощо). Саме тоді створюються умови для включення механізмів компетентності – здатності діяти в конкретних умовах і задіювати мотиви досягнення результату.

Компетентнісна освіта на чільне місце висуває життєві ситуації, контекст, в якому учень, виявить свою обізнаність. Навчальні завдання ставляться так, як функціонують проблеми у житті і передбачають відповідне застосування на практиці. Зокрема, в навчальних матеріалах, методичних розробках, підготовлених нами рекомендуються практикувати розгляд світу і його подій з різних точок зору, з різних рольових позицій: свідка подій; учасника; того, хто сумнівається; того, хто не сумнівається; історика; учня; вчителя; директора та ін.

В останні роки поступово роль підручника як універсального засобу змінюється. Натомість розвивається і удосконалюється цілий комплекс засобів навчання, що змінює функцію підручника, який вже розглядається як елемент цілісної системи засобів навчання. Наявність навчальнометодичного комплекта визначає роль підручника як системоутворювального ядра, своєрідної метасистеми, надає йому нового призначення – стати сполучною ланкою між усіма компонентами комплексу, забезпечити їх цілісність та функціональність, єдиність підходів до реалізації засад компетентнісного підходу.

Література.

1. Бібік Н.М. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти/ Н. М. Бібік // Початкова освіта. – Київ: Юрінком Інтер, 2008. – С.408-409.
2. Мартиненко В.О. Оновлення змісту літературного читання у контексті компетентнісного підходу / В. О. Мартиненко // Початкова освіта. – 2012. – № 10. – С. 20-24.
3. Онопрієнко О. Портфоліо як засіб контролю результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу / Оксана Онопрієнко // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : наук. зб. / Уман. Держ. Пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2010. – Вип. 34. – С. 121-127.
4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручник / О. Я. Савченко. – Київ : Грамота, 2012. – 504с.